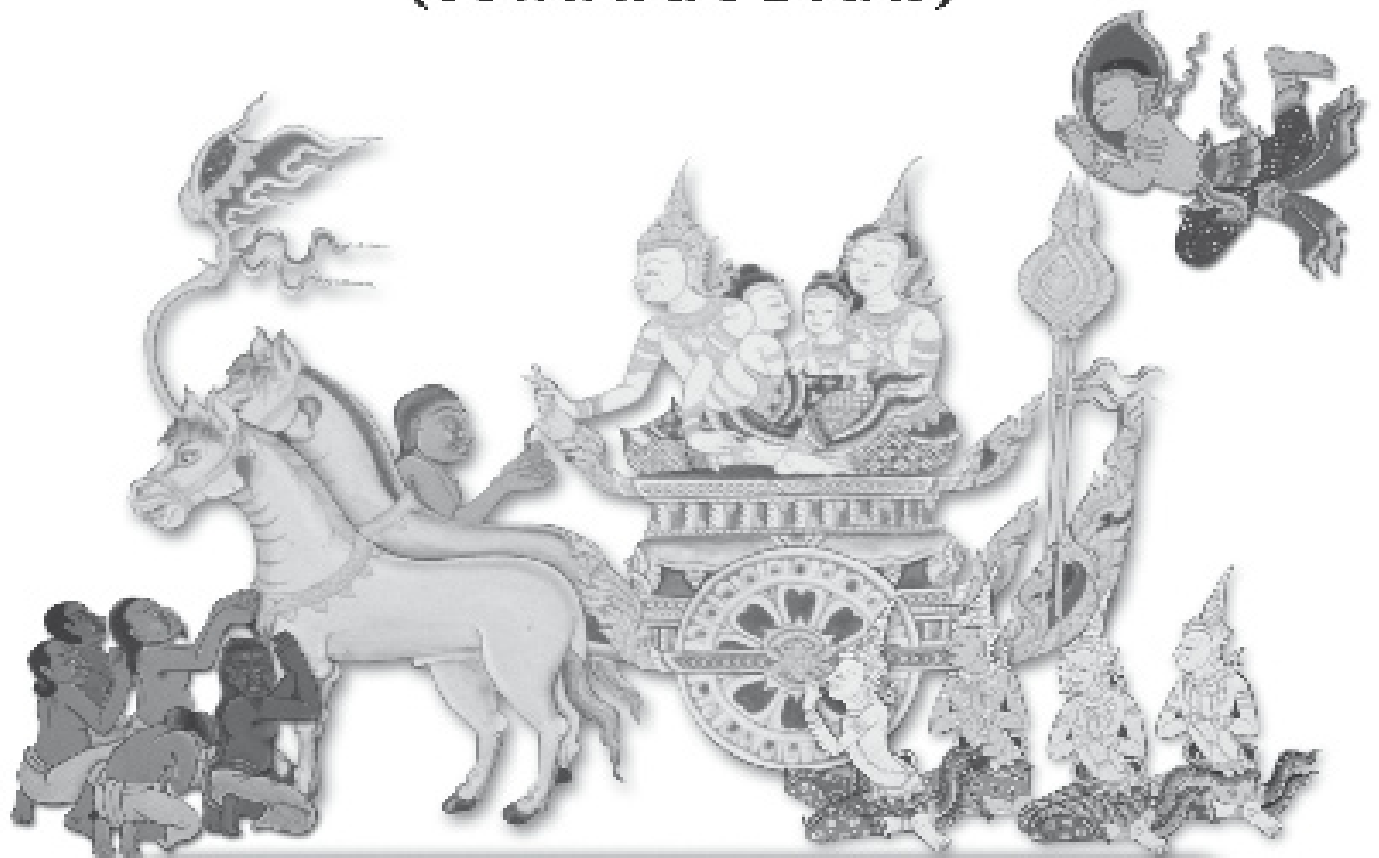

แหล่งมหาชาติ

(เวสสันดรชาดก)

นำเสนอสาระ : พิเชฐ ศิลป์สุพรรณ บรรณาธิการสาระ : ศักดิ์สิทธิ์ พันธุ์สัตย์
ออกแบบปก : ธนุจิต คำของเมือง บรรณาธิการศิลปะ : ธนุจิต คำของเมือง
ภาพประกอบ : จิตรกรรวมฝ่ายมิ่งวัดพุทธบูชา รูปเล่ม/จัดอาร์ต : ทศพร ชรรณกุล

คำนำ

การเทศน์มหาชาติ คือ การเทศน์เล่าเรื่องประวัติการบำเพ็ญมหาทานบารมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรโศภิต์ ซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาอุบัติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ และออกบวชบำเพ็ญเพียรตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย

ประวัติการเทศน์มหาชาติเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และสืบทอดต่อกันมาจนถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นประเพณีงานบุญที่คนไทยทั่วทุกภาคให้ความสำคัญและจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเทศกาลออกพรรษา แม้ว่าในปัจจุบันความสนุกสนานและกลิ่นอายมงคลซึ่งของการเทศน์มหาชาติจะลดน้อยลงไปมาก เมื่อเทียบกับสมัยรุ่นปู่ย่าตายายก็ตาม แต่ก็ยังเป็นที่น่าสนใจอยู่บ้างที่มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ออกมาร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อสานต่อประเพณีที่สำคัญนี้ให้มีอายุยืนยาวต่อลมหายใจออกไปอีก

หนังสือ **แหล่งมหาชาติ (เวสสันดรชาดก)** เล่มนี้ ประกอบด้วย

๑. บทเทศน์แหล่งที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยท่านพระอาจารย์พิเชฐ ศิลป์สุพรรณ พระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชนทั่วไป แบ่งออกเป็น ๑๔ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ว่าด้วยปฐมเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าแสดงเวสสันดรชาดก และอีก ๑๓ ตอนตามเนื้อหาของเวสสันดรชาดก ๑๓ กัณฑ์

๒. เรื่องเล่าโดยย่อพร้อมสาระข้อคิด และอานิสงส์ของแต่ละกัณฑ์

๓. ภาคผนวก สรุปสาระสำคัญและประเด็นความรู้ที่น่าสนใจ บางประเด็นยังเป็นข้อถกเถียงกัน เพื่อผู้อ่านสามารถนำไปคิดต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่คนได้

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ได้มอบสิทธิ์แหล่งเสียงของท่านอาจารย์พิเชฐ ศิลป์สุพรรณ มาด้วย เพื่อให้ท่านผู้อ่านที่ต้องการฟังเสียงแหล่งจะได้ฟังไปด้วย ครบรสทั้งการอ่านและการฟัง อนึ่ง ก็เพื่อให้ท่านที่ต้องการฝึกหัดเทศน์แหล่ง สามารถเปิดฟังและฝึกแหล่ง ได้ด้วย อันจะเป็นการช่วยกันอนุรักษ์เทศน์มหาชาติให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยความปรารถนาดี

สำนักพิมพ์เสียงเชียง เมืองเหนือพุทธศาสน์

ปรีดาปรารภ

ก่อนจะมาถึงวันนี้บอกตามตรงว่า “คอยด้วยความหวัง” อยากรูปร่างหน้าตาของหนังสือที่เป็นเรื่องแหล่งที่ยาวมากในเรื่องเดียว ใช้เวลาเขียนเดือนเศษ (ไม่ได้เขียนทุกวัน) แต่พอมาออกให้สละสลวย ๓ เดือน ความสำเร็จครั้งนี้ต้องยกให้กับทางคุณมณฑลจิตต์เกษม จงพิพัฒน์ยิ่ง และ สำนักพิมพ์เลี้ยงเชิง เพียรเพื่อพุทธศาสน์ที่มีความต่ออยู่มากที่สุด

และทางคณาจารย์ของสำนักพิมพ์เลี้ยงเชิงช่วยกันปรุงรสให้เข้มข้นครบทุกรส แหล่งเรื่อง “พระเวสสันดร” เป็นพระชาติสุดท้าย (ใน ๓๐ ชาติ) ของพระพุทธเจ้า ที่ชาวพุทธรู้จักและคุ้นเคย หุต (เขียน) มากไปคงอ่านไม่สนุก พลิก (เปิด) ไปอ่านในเล่มดีกว่านะจ๊ะ

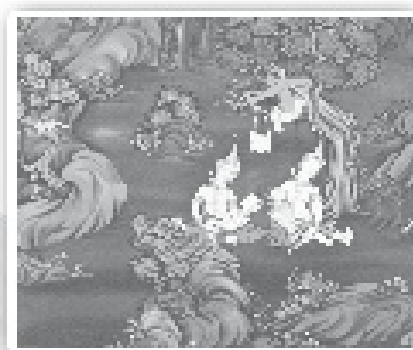
ขอเจริญพร

พระมิเชรุ จิตฺตโย (ศิลาสุนทร)

สารบัญ

ปฐมเหตุและความเป็นมาของเทศน์มหาชาติ	๕
ประวัติความเป็นมาและอันติสงฆ์ของการฟังเทศน์มหาชาติ	๖
ปฐมเหตุเวสสันดร	๘
กัณฑ์ที่ ๑ ทศพร	๑๔
กัณฑ์ที่ ๒ หิมพานต์	๒๓
กัณฑ์ที่ ๓ พานกัณฑ์	๓๒
กัณฑ์ที่ ๔ วนประเวศน์	๕๐
กัณฑ์ที่ ๕ ชูชก	๖๐
กัณฑ์ที่ ๖ จุลพน	๗๓
กัณฑ์ที่ ๗ มหาพน	๗๖
กัณฑ์ที่ ๘ กุมาร	๘๔
กัณฑ์ที่ ๙ มัทรี	๑๐๔
กัณฑ์ที่ ๑๐ ลীগกบรพร	๑๑๔
กัณฑ์ที่ ๑๑ มหาราช	๑๒๘
กัณฑ์ที่ ๑๒ ฉกษัตริย์	๑๓๘
กัณฑ์ที่ ๑๓ นครกัณฑ์	๑๔๕
ภาคผนวก	๑๕๔

ปฐมเหตุและความเป็นมาของ เทศน์มหาชาติ

เมื่อความเดิมของเวสสันดรชาดก เป็นภาษาบาลีมีปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกบาลี เล่มที่ ๒๘ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหนึ่ง เนื้อหาเป็นบทร้อยกรองหรือคาถา ต่อมาจึงได้มีการแปลออกมาเป็นภาษาไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

ครั้นต่อมาในยุคกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประชุมบรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิต แต่งเวสสันดรชาดกเป็นคำกลอนความในพระราชพงศาวดารจดหมายเหตุกล่าวไว้ว่า แต่งขึ้นเมื่อปีชวด จุลศักราช ๘๔๔ ตรงกับพุทธศักราช ๒๐๒๕ ทั้งนี้ก็ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะโน้มน้าวจิตใจของประชาชนพลเมืองให้สนใจในเวสสันดรชาดกมากยิ่งขึ้น

ต่อมารัชสมัยของพระเจ้าทรงธรรม ระหว่างพุทธศักราช ๒๑๔๔-๒๑๗๐ ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้แต่งมหาชาติคำหลวงขึ้นอีกชุดหนึ่ง

ครั้นมาถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ มีนักปราชญ์ราชบัณฑิต เจ้าขุนมูลนายตลอดถึงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเห็นความสำคัญของเวสสันดรชาดก และได้ทรงแปลตลอดถึงแต่งเป็นสำนวนเทศนาโวหารหลายท่าน อาทิเช่น

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔), สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, เจ้าพระยาพระคลัง (หน), สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราธิบดี, พระเทพโมลี (กลิ่น), พระยาธรรมปรีชา (บุญ), ขุนวรรณวาทีจิตร เป็นต้น

ซึ่งพระนิพนธ์และบทประพันธ์เหล่านั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นหนังสืออ่านกวีนิพนธ์แทบทั้งสิ้น

**ประวัติความเป็นมา
และอันิมสงส์
ของการพืงเทศน์มหาชาติ**

การเทศน์มหาชาติ มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา เดิมที
แต่งเป็นภาษามคธประกอบด้วยคาถาพันหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า คาถาพัน ต่อมามีการ
แต่งเป็นภาษาไทยในรูปแบบของร้อยยาว

การเทศน์มหาชาตินั้น นิยมจัดเป็นการทำบุญประจำปี โดยจัดเป็น
พระราชพิธีอย่างหนึ่ง จัดเป็นพิธีเทศน์ของราษฎรอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าจัดเป็นพระ-
ราชพิธี จะจัดขึ้นในระหว่างเดือน ๑๑ เดือน ๑๒ และเดือนอ้าย ส่วนในภาค
ประชาชนทั่วไปนิยมจัดขึ้นในช่วงออกพรรษา (เดือน ๑๑) ทางอีสานเรียกว่า
เอาบุญพระเวศ

การพืงเทศน์มหาชาตินี้ เป็นที่นิยมกันมาตั้งแต่โบราณ ทั้งในชนชั้น
ระดับสูง เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน เจ้าขุนมูลนาย ตลอดถึงชนชั้นระดับชาวบ้านทั่วไป
สิ่งที่ทำให้เทศน์มหาชาติเป็นที่นิยมประการแรกอยู่ที่ท่วงทำนองของการเทศน์
ที่สนุกสนาน ไพเราะเพราะพริ้ง จับใจ มีทั้งโคกเศรำเคล้าน้ำตา และความอึมแอม
ในธรรม และที่สำคัญคือต้องการรับอันิมสงส์ของการพืงเทศน์มหาชาติ ที่กล่าว

ไว้ว่า หากผู้ใดสามารถฟังเทศน์มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว จะได้รับ อานิสงส์ที่ยิ่งใหญ่ ดังที่ท่านกล่าวไว้ในฎีกาบาลีสุครว่า

ผู้ที่ได้ฟังเทศน์มหาชาติจบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ในวันเดียว และบูชากัณฑ์เทศน์ด้วยดอกไม้ ธูป เทียน อย่างละ ๑,๐๐๐ เท่าจำนวนพระคาถานั้นแล้ว จะได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ คือ

๑. จะได้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งจะมาตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้าในอนาคตกาล โดยในสมัยแห่งศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรยนั้น ได้กล่าวพรรณนาไว้อย่างวิเศษว่า “หญิงสาวจะมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามเสมอเกินไปหมดทุกคนจนกระทั่งลงจากเรือนแล้วจำกันไม่ได้ แม้ น้ำคำตอง สายหนึ่งๆ จะแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย โดยมีน้ำไหลขึ้นมาฝ่ายหนึ่งและไหลลงฝ่ายหนึ่ง ทำให้น้ำเต็มตลิ่งอยู่เสมอ พื้นแผ่นดินก็ไม่ขรุขระ หรือเป็นหลุมเป็นบ่อ มีแต่ ความราบเรียบเสมอเกินไปทั้งหมด” และยังมีสิ่งวิเศษอีกหลายประการด้วยกัน

๒. จะได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เสวยทิพยสมบัติอันโอฬารมั่งคั่ง

๓. จะไม่ไปบังเกิดในอบายภูมิ หลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว

๔. จะเป็นผู้มีโชคลาภและได้ยศถาบรรดาศักดิ์ มีแต่ความสุขสมหวัง ในชีวิต

๕. จะได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นพระอริยบุคคลในอนาคตกาล

ปฐมเหตุเวสสันดร (ว่าด้วยเหตุการณีก่อนการแสดงเวสสันดรชาดก)

ตอนที่ ๑

ขอเกริ่นกลอนกล่าวเรื่องราวเก่าก่อน
ตัวอาตมนี้จะเป็นวณิพก

ไม่ใช่อาตมนี้จะอวดดีอวดเด่น
อย่าเพิ่งค่อนแคะและตัวนงิงซิง

ด้วยแรงบันดาลใจรัก
ตามรอยเบื้องบาทพระศาสดา

ผมจึงร้อยกรองทำนองกลอนแหล่
ลีลาหลากหลายแบบบทคำกลอน

เรื่องพระเวสสันดรสุนทรชาดก
จะขอหยิบยกมาเล่าให้ฟัง

รู้ตัวว่าเป็นนักเทศน์รุ่นหลัง
ที่เทศน์ก็หวังเสริมสร้างศรัทธา

และยึดตามหลักพุทธศาสนา
เพราะเห็นคุณค่าเรื่องพระเวสสันดร

สอดแทรกกระแสรวมะอุหาธรรม์
เนื้อถ้อยสุนทรคงไว้ตามเดิม

ยกแบบบทครูเป็นคู่คำรับ
 ขาดตกก็หาเอามาต่อเติม
 ครึ่งองค์ภูมิพระศรีสรรเพชญ์
 ทรงเปรมปราโมทย์โปรดสรรพสัตว์
 โปรดศากยราชพระญาติปิวิวัตร
 พระพุทธองค์ซึ่งทรงทราบความ
 ยอดยิ่งด้วยญาณพระอรหันต์ล้วนล้วน
 ปฏิสัมภิทามหาบวร
 มีพระกัลลสปเถระเป็นต้น
 อุปลักษณะจิตจินตนาการ
 ผุสละตัวระวัญภามาถิตี
 ได้เมื่อยอดยิ่งพระมิ่งโมลี
 พระองค์ตรัสเหตุเทศน์ธรรมจักร
 ได้โกณฑัญญะละทุกข์เห็นธรรม
 เสด็จไปราชคฤห์โดยลำดับ
 พระเวฬุวันที่พระวิหารโน
 พระองค์เสด็จมาในครั้งนั้น
 สองหมื่นองคตามรอยบาทเดิน
 ครั้งแรกพระองค์ที่ทรงเสด็จ
 ไกลกับริมฝั่งมหาหนที

เมื่อโนสลับสนุกมาเพิ่ม
 ถ้าท่านส่งเสริมเชิญตามถนัด
 พระองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์
 ในพุทธาวาสนิโครธาราม
 ฝนโบกขรพรรษตกภิกษุหลุลาถม
 จึงตรัสเทศน์ตามเรื่องพระเวสสันดร
 นับห้าร้อยถ้วนพระองค์สั่งสอน
 ประเสริฐสุนทรด้วยพระทรงญาณ
 มีพระอานนท์เป็นปริโยสาน
 กำหนดประมาณพันคาถามี
 ปฐมอาทิเป็นบทดังนี้
 บรรลุธรรมที่วิเศษยอดธรรม
 โปรดปัญญาวิคคีย์ห้าเลิศล้ำ
 พระองค์ทรงสำราญพระอุทัย
 แล้วทรงประทับสิ้นเขม้นต์สมัย
 พระเถระได้นำทางดำเนิน
 ล้วนพระอรหันต์นำสรรเสริญ
 เสด็จดำเนินกบิลพัสดุ์บุรี
 องค์พระสิริเพชญ์ทรงประทับที่
 พระองค์เปรมปรีดีสำราญพระทัย

ตอนที่ ๒

ราชคฤห์มาถึงซึ่งกบิลพัสดุ์
 ตั้งหกสิบโยชน์กำหนดโดยนัย

หนทางเสาะลัดไม่ใช่ไกลไกล
 พระองค์มิได้ทรงรับลีลา

เสด็จระยยะทางวันละโยชน์
 กับบรรลูนกบิลพัสดุ์พารา
 ความทราบมาถึงซึ่งวงศ์พระญาติ
 พระญาติวงศ์ก็ทรงเปรมปรีดิ์
 จึงแต่งพระองค์ทรงพระภูษา
 ชวนที่ศานาตุค่างคางม
 ถิ่นนิโครธารามานิเวศน์
 บรมวงศ์องค์ประยูรญาติ
 พระญาติทั้งหลายเข้าพระทัยผิด
 พระองค์ที่จะเจริญวัย
 จะอภิวันท์นั้นไม่ควรแน
 นิ่งหลังชวนกันไม่น้อมวันทา
 พระญาติทุกองค์ทรงมานะทั้งหมด
 ให้ปราศจากจิตที่รู้ถือตน
 มือภิญญาตรงตำรงเสด็จ
 สอยส่นภากาศด้วยอำนาจมาน
 เปล่งประกายอันฉัพพรรณรังสี
 อย่างพระยมกปาฏิหาริย์ทรง
 สมเด็จพระเจ้าสุทโธทนะ
 ทรงทอดพระเนตรเห็นเหตุฉับพลัน
 ข้าแต่อริยะพระผู้มีพระภาคเจ้า
 พระพี่เลี้ยงฝ่ายโนได้เชิญมา
 พระบาททั้งคู่อยู่เหนือเกล้าคาบส
 บริสุทธ์เลื่อมใสไม่มีมลทิน
 วันแรกนาขวัญที่ท้องสนามหลวง
 เชิญเสด็จพระองค์ลงสู่ท้องนา

เพื่อจะได้ไปรตมวสสัตว์สว่างหน้า
 เมื่อถึงวันวิสาขปุณณมี
 พระโลกนาถเสด็จถึงนี้
 ให้แต่งสถานทัพนิโครธาราม
 พร้อมเครื่องบูชาพระองค์ล้นหลาม
 ทูลเสด็จคามาว่าชลชาติ
 พระโลกเชษฐูประทับเหนืออาสน์
 ถือนามะราชชั้นโนพระทัย
 สมเด็จพระสิหัตถะตฤสไส
 พระอายุได้คราวบุตรนัดดา
 ให้บุตรนั่งแคหว้อยู่ข้างหน้า
 พระศาสดาทราบในกมล
 ควรตถาคศทรมานสักทน
 พระผู้ทรงพลเข้าจตุตถมาน
 พระศรีสรรเพชญ์แสดงปาฏิหาริย์
 พระบาทพระรานต้องเคียรพระวงศ์
 ตุงแสงสุรีย์รุ่งพิศวง
 ครั่งที่พระองค์แสดงอัศจรรย์
 ซึ่งเป็นพุทธพระบิตานัน
 ยกกรอภิวันท์สิรรเสริญเตชา
 เมื่อทรงพระเยาว์วัยชันษา
 จะให้วันทาตาบสขภูิล
 ข้าน้อมประณตเคารพไม่สิ้น
 หวยเทพองค์อินทร์แซ่ซ้องวันทา
 พี่เลี้ยงทั้งปวงจัดรมไม้ทว่า
 เงามสุริยาไม่บ้ายไปตาม

ตอนที่ ๓

บึงพระองค์อยู่คู่ทุ่งตั้งกลด
 อีกทั้งครั้งนี้ที่ทรงเห็นงาม
 องค์สมเด็จพระพุทธโลกนาถ
 พระศรีสรรเพชญ์ก็เสด็จลง
 ขณะนั้นฟ้าทั่วหล้ามีดหม่น
 เป็นท้อธารไหลใสด้วยสีชาติ
 มีต้องการให้กายถูกเปียกฝน
 เป็นฝนประหลาดน่าอัศจรรย์ใจ
 พระวงศ์ศากยะได้ทอดพระเนตร
 ต่างทรงปราโมทย์เอื้อนโอษฐ์ตรัสมา
 บันดาลให้เห็นเป็นธรรมชาติ
 ตรัสแล้วกราบกำบังคมภูมิ
 ฝ่ายพระอรหันต์นั้นมีสองหมื่น
 ไม่เคยหัดศานาน่าอัศจรรย์จึง
 องค์พระสรรเพชญ์เสด็จมาสู่
 เมื่อทรงตรัสถามทราบความก่อนเคย
 ฝนโบกขรพรรษอัศจรรย์นั้น
 เหตุการณ์ก่อนนี้ก็เคยมีมา
 ภิกษุทั้งหลายใครจักทราบเรื่อง
 พระองค์ตรัสความตามเหตุทุกตอน

ข้าน้อมประณตเป็นคำรบสาม
 ทูลถวายความมอภิวาททุกองค์
 เมื่อปราบพระญาติได้ตั้งประสงค์
 จากอากาศทรงประทับเหนืออาสน์
 ยังท้อธารฝนโบกขรพรรษ
 บริสุทธ์สะอาดแม้หญิงชายโต
 ร่างกายแห้งตาก็หาเปียกไม่
 ตกลงแล้วไหลได้พื้นพสุธา
 ได้เห็นเป็นเหตุอัศจรรย์นักหนา
 เหตุการณ์ก่อนหน้าก็ไม่เคยมี
 เป็นเพราะอำนาจพระชินสีห์
 เสด็จจรลิกลับพระราชวัง
 ต่างกล่าวชมชื่นกันไม่หยุดยั้ง
 เสมือนหนึ่งตั้งกับครั้งนี้เลย
 ที่ประชุมรัฐทรงเอื้อนโอษฐ์เอ่ย
 พระองค์เฉลยพุทธภูิก้า
 ตกจากสวรรค์ในครั้งนี้ว่า
 ทรงวิสันนาเรื่อง “พระเวสสันดร”
 ทูลขอค่อเนื่องเรื่องในกาลก่อน
 เมื่อถ้อยสุนทรไพเราะจับใจ

เนื้อความไขปฐมเหตุเวสสันดร

สมัยหนึ่ง เมื่อครั้งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณและเสด็จประทับประกาศพระศาสนาอยู่ ณ เมืองราชคฤห์ พระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาได้ส่งกาฬทายีอำมาตย์พร้อมบริวารมาทูลเชิญพระองค์เสด็จเมืองกบิลพัสดุ์ (บ้านเกิด)

กาฬทายีอำมาตย์พร้อมบริวารมาถึงพระเชตวัน ขณะพระพุทธองค์กำลังแสดงธรรม เมื่อฟังธรรมจบลงทั้งหมดได้บรรลุพระอรหันต์ ครั้นถึงวันตฤตยูได้เข้ากราบทูลอาราธนาพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จเมืองกบิลพัสดุ์ ตามคำทูลเชิญของพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา จึงพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ ๒ หมื่นรูปเสด็จสู่กรุงกบิลพัสดุ์ ระยะทางจากเมืองราชคฤห์ถึงเมืองกบิลพัสดุ์นั้นนับได้ ๖๐ โยชน์ ใช้เวลาเดินทาง ๒ เดือนก็บรรลุถึงที่หมาย

ฝ่ายพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาและเหล่าพระประยูรญาติ ได้สร้างวัดนิโครธารามไว้สำหรับเป็นที่ประทับ แลประชุมกันเพื่อรอรับเสด็จ ณ ที่นั้น เหล่าพระประยูรญาติที่มีอายุมาก คิดว่าตนมีอายุมากกว่าสิทธัตถะ การที่จะให้ตนทำความเคารพนั้นไม่ควร จึงรับสั่งให้เจ้าศากยยะที่มีอายุน้อยทำความเคารพ ส่วนพวกตนจะอยู่ค้ำหลัง

พระผู้มีพระภาคทรงทราบเหตุดังนั้นแล้ว เพื่อจะทำลายทิฐิความถือของเหล่าประยูรญาตินั้น จึงทรงเข้าจตุตถฌาน แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ลอยขึ้นสู่อากาศ พร้อมกับเปล่งพระฉัพพรรณรังสีสว่างไสวไปทั่วภวโลกเป็นที่อัศจรรย์ จากนั้นจึงเหาะกลับมาประทับนั่งบนพระพุทธรอาสน์ตามเดิม

ลำดับนั้น พระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาได้ถวายบังคมแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมกับตรัสว่า เมื่อครั้งที่พระองค์ประสูติได้ ๗ วัน อสิตดาบสเข้าเยี่ยมและทำนายพระลักษณะ ครั้นอสิตดาบสได้เห็นพระลักษณะก็ก้มกราบถวายความเคารพ หม่อมฉันก็ได้ไหว้พระองค์ด้วย นั้นเป็นครั้งแรก ต่อมาในวันวปูปมงคล

แรกนาขวัญ หม่อมฉันเห็นเงาไม้ทิวาที่พระองค์ประทับไม่ได้เคลื่อนไหวไปตามแสงอาทิตย์ หม่อมฉันจึงถวายบังคมเป็นครั้งที่ ๒ มาบัดนี้ การถวายบังคม ครี้งนั้นนับเป็นครั้งที่ ๓

เหล่าพระประยูรญาติที่มีทูลมานะ ครั้นทอดพระเนตรเห็นพระเจ้าสุทโธ-
ทนะแสดงอาการเคารพ ประกอบกับความอัศจรรย์ใจในพระปาฏิหาริย์ที่ทรง
แสดง ต่างก็พร้อมใจกันถวายความเคารพด้วยความเลื่อมใสมหาคฤพระองค์

ลำดับนั้น ฝนโบกขรพรรษก็ได้โปรยปรายลงมาสร้างความอัศจรรย์ ทั้ง
แก่ภิกษุและเหล่าประยูรญาติที่ประชุมกันอยู่ ณ ที่นั้นเป็นอันมาก ลำดับนั้น
พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ฝนโบกขรพรรษนี้ใช้จะตกในสภาคนี้อย่างเดียวไม่
แต่เคยตกมาแล้วในอดีตกาล พระภิกษุสาวกจึงกราบทูลให้พระองค์ทรงเล่า
พุทธองค์จึงยก เวสสันดรชาดก ขึ้นแสดงตามลำดับตั้งแต่ต้นจนจบ

เนื้อความที่พระองค์ทรงเล่านั้นเป็นคำบาลีมีปรากฏในพระไตรปิฎก
บาลีเล่มที่ ๒๘ รวมทั้งหมด ๑,๐๐๐ คาถา ต่อมานักปราชญ์ได้แปลออกมาเป็น
บทร้อยกรอง แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๑๓ กัณฑ์^๑ ดังจะได้เล่าไปตามลำดับต่อไป

^๑ กัณฑ์ แปลว่า ตอน, วรรค, บท หมายถึง เนื้อความตอนหนึ่ง, วรรคหนึ่ง, หรือบทหนึ่ง

กัณฑ์ที่ ๑ ทศพร ว่าด้วยพร ๑๐ ประการของพระนางมุสดี

อดีตกาลผ่านมานานที่สุด
 อุบัติขึ้นในโลกนับเป็นโชคดี
 ยังมีกษัตริย์ครองราชย์สุขศรี
 รูปโฉมวิไลสวยไม่เป็นรอง
 มีองค์กษัตริย์ครองราชย์เขตชั้นธ
 ต่างไปมาสู่อยู่เป็นประจำ
 คือไม้แก่นจันทน์นั้นแดงสดสี
 พระธิดาทิ้งสองทรงตรงอยู่นาน
 ที่สาวแจ้ประสังค์ต่อองค์บิดุราช
 ขอบตแก่นจันทน์นั้นเป็นผงทา

ครึ่งองค์พระพุทธรูปสี่
 ทุกคนจึงมีธรรมนำคุ้มครอง
 เมืองพันธุมตีมีธิดาอยู่สอง
 หิ้งที่หิ้งน้องศรีทธาทางธรรม
 เมืองอยู่ติดกันไม่เคยล่วงล้ำ
 ก็จึงได้นำของบรรณาการ
 และสุวรรณมาลีมีค่ามหาศาล
 จึงถวายเป็นทานพุทธานุชา
 ขออนุญาตพระบิดาว่า
 ฝ่ายพระน้องชายก็ศรีทธาตาม

